

Otevřená data v NK ČR a v knihovnách ve světě

Lenka Maixnerová, Linda Jansová, Petra Šťastná
Národní knihovna ČR

Otevřená data

Otevřená data (**anglicky** *Open data*) jsou informace a data zveřejněná na internetu, která jsou úplná, snadno dostupná, strojově čitelná, používající standardy s volně dostupnou specifikací, zpřístupněná za jasně definovaných podmínek užití dat **s minimem omezení** a dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů. Jedná se například o jízdní řády, příjmy států, rozpočty, databáze, seznam poskytovatelů sociálních služeb, kalendář ministra nebo měření čistoty ovzduší. Pocházejí z univerzit, nevládních organizací, soukromých firem nebo veřejné správy. [cit.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Otev%C5%99en%C3%A1_data]

Co mohou nabídnout knihovny?

- bibliografické databáze, autoritní databáze, faktografické databáze, regionální databáze ...

Je o data z knihoven zájem?

- ANO, velký

NK ČR - aktuální stav

V NK ČR vzniká celá řada databází různého charakteru: bibliografické, autoritní, faktografické.

- NKC, ČNB, ANL, SLK, KKL, STT, KPS, ISN, SKC, SKCP, AUT, ADR, NAK, KTD, KZK, SCK, Databáze filigránů v hudebních pramenech, Katalog hudebních tisků nakladatelství Marco Berra, Ptejte se knihovny, Dotazy ke katalogizaci, SDNNT ...

Některé z databází vznikají kooperací s dalšími institucemi:

- NKC (Cluster, Central)
- SKC, SKCP (zapojené knihovny)
- AUT (zapojené knihovny)
- ...

Všechny databáze NK ČR jsou volně přístupné přes internet, některé s možností stažení přes OAI-PMH.

Legislativa

- Autorský zákon č. 121/2000 Sb.
- Zákon o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb.
- Směrnice EP a Rady 2019/1024 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru
- Listina základních práv a svobod
- Zákon o rozpočtových pravidlech č. 2018/2000 Sb.
- Zákon o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích č. 2019/2000 Sb.

Charakteristika databází NK z hlediska zákona

- **Autorský zákon - NK ČR je pořizovatelem databáze** a má tedy právo zavedené v § 90 odst. 1 autorského zákona: právo na vytěžování a na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části; má rovněž právo udělit jinému subjektu oprávnění k výkonu tohoto práva
- **Zákon o svobodném přístupu k informacím - NK ČR je povinným subjektem**, je tedy zmocněna poskytovat i takové informace, které není jinak ze zákona povinna zveřejňovat, poskytované informace mají být co nejotevřenější

Charakteristika databází NK z hlediska zákona

- **NK je právnickou osobu** - zásada smluvní svobody, je tedy primárně na rozhodnutí NK, kterému subjektu umožní vytěžovat a zužitkovat databázi (či její část) a za jakých podmínek
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1024** o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru - povinné subjekty nesmí vykonávat zvláštní práva pořizovatele databáze s cílem bránit opakovnému použití dokumentů nebo je omezit nad rámec stanovený touto směrnicí

Charakteristika databází NK z hlediska zákona

- Zákon o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích + Zákon o rozpočtových pravidlech - databáze NK ČR jsou majetkem státu; je žádoucí poskytovat obsah databází pro komerční využití za úplatu
- **“Mohu jako „řádný hospodář“ dovolit import dat naší instituce do Wikidat? Nebudu právně popotahován?”** – Ano, mohu. Právní úprava nakládání s majetkem státu jako jeden ze základních důvodů pro využití majetku státu jeho organizačními složkami uvádí „plnění funkcí státu“ s přidanou povinností, že majetek musí být využíván účelně a hospodárně. Poskytování a šíření informací veřejného sektoru, které umožňuje následné využití, je plněním funkcí státu. To vyplývá zejména z evropské právní úpravy informací veřejného sektoru (směrnice 2003/98/ES). Krom toho, pokud databáze není nijak chráněná (například proto, že už došlo ke vzdání se práv pořizovatele databáze, případně proto, že tam žádná práva ani nebyla), není možné hovořit o tom, že by importem došlo k nakládání s majetkem. Samotná data nejsou nijak právně chráněná”. [zdroj:

https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:WikiProject_Czech_Republic/Pro_institute]

NK ČR - poskytování databází externím subjektům

- Zřízena pracovní skupina pro poskytování databází externím subjektům
- Cílem je vytvoření pravidel pro bezproblémové užití databází NK ČR externími subjekty, na jejichž základě bude možné databáze NK ČR zpřístupnit pod vhodnou veřejnou licencí a poskytovat je jako otevřená data
- *“Podporovat otevřenou dostupnost dat, kvalitu metadat a otevřená komunikační rozhraní. Zavést otevřené licence knihovních metadat (CC0) a umožnit extenzivní propojování dat se systémy mimo ČR i mimo knihovny samotné.”* (Koncepce knihoven 2021-2027)
- Září 2021 - vzájemná schůzka mezi NK ČR, MV ČR a MK ČR

NK ČR současné licence

Aleph

© 2014 Ex Libris, NK ČR

Slovník českých knihovníků

Databáze podléhá licenci [Creative Commons CC BY-NC-ND](#) (Uveďte autora-Neužívejte dílo komerčně-Nezasahujte do díla)
© 2014 Ex Libris, NK ČR

Ptejte se knihovny

Podléhá licenci [Creative Commons](#)

© 2004-2014 Národní knihovna ČR. Autor grafického návrhu webu Kristýna Hasíková.

Rozvoj služby Ptejte se knihovny byl uskutečněn za finanční podpory Ministerstva kultury

NK ČR - uzavřené smlouvy s externími subjekty

- VIAF (ODC Attribution)
- SDRUK - Knihovny.cz
- Wikidata (CC0)
- ExLibris
- Většině komerčním subjektům data neposkytnuta

NK ČR - poskytování databází externím subjektům

- Conference of European National Libraries (CENL) 2011 draft - Europeana Data Exchange Agreement - “all data should be provided to Europeana under CC0”
- Partnership Agreement Regarding Partnership in The European Library, CENL and NK ČR - (2016, Kroupa), “5.1 The partner hereby grants the CENL a licence under the terms of CC0 1.0 to the metadata” ...
- 2019 - odsouhlaseno poskytování autoritních a bibliografických databází knihovnám zdarma bez nutnosti uzavírat smlouvu (ZPV NK ČR - 34/2019)

Zahraniční knihovny

- **CC0** - National Library of Finland, German National Library, National Library of Portugal, British National Bibliography, National Library of Latvia, Biblioteca Nacional de España, Swedish Union Catalogue, Swedish National Bibliography and authority data
- French Open License - Bibliothèque nationale de France
- Public domain data set - Library of Congress
- ...

Followers

1

Organization

NATIONAL
LIBRARY
OF AUSTRALIA

National Library of
Australia

National Library of Australia
[read more](#)

ISO19115/ISO19139 XML

RDF

JSON

Picture Australia metadata

[Picture Australia](#) is an Internet based service that allows you to search many significant online pictorial collections at the same time. When you do a search on Picture Australia, thumbnail images are retrieved from [participating institutions](#) on the fly and inserted into the search results.

Picture Australia provides access to images that cover all aspects of Australiana:

- Artworks include paintings, drawings, prints and posters of abstract art, fine art and portraits
- Photographs capture people, places and events
- Objects include sculpture, scrimshaw, bark, costume, weapons
- Images may be in black and white or full colour.

This dataset contains metadata from all participating institutions (except for those from the State Library of Tasmania).

Data and Resources

picture-australia.zip 🔥

[Explore](#) ▾

libraryhack2011

photos

pictureaustralia

Collection metadata

[Home](#)[Identifier services](#)[Metadata services](#)[Strategy and standards](#)[Downloads](#)[Training](#)[New BNB records](#)

Free dataset downloads

Download a free selection of datasets and supporting documentation to use for your library or research. These datasets include the British National Bibliography in a range of formats.

Files are distributed under a [Creative Commons CC0-1.0 Universal Public Domain Dedication licence](#). Please read our [terms and conditions](#).

Linked open data

Bulk downloads, serialized as N-Triples, RDF/XML or Turtle (TT) are available below for published and forthcoming books and serials eligible for BNB.

These ZIP files include multiple files and a PDF document and are updated monthly. You can find the models, schema and URI patterns on the [BNB Linked Data Platform](#).

Sample data are available for all of the bulk downloads. We make samples to get feedback on datasets or schema in development.

British National Bibliography

- **British National Bibliography (BNB) Books LOD**
Full files NT (ZIP 1,625,783 KB) and RDF/XML (ZIP 1,970,134 KB)
Samples NT (ZIP 11,145 KB) and RDF/XML (ZIP 10,130 KB)
- **British National Bibliography (BNB) Serials LOD**
Full files NT (ZIP 51,773 KB) and RDF/XML (ZIP 51,478 KB)
Samples NT (ZIP 10,868 KB) and RDF/XML (ZIP 10,142 KB)
- **British National Bibliography (BNB) Cataloguing-in-Publication LOD**
Full files NT (ZIP 234,690 KB) and RDF/XML (ZIP 266,045 KB)
Samples NT (ZIP 15,673) and RDF/XML (ZIP 15,094 KB)
- **VoID descriptions Turtle** (ZIP 8 KB)

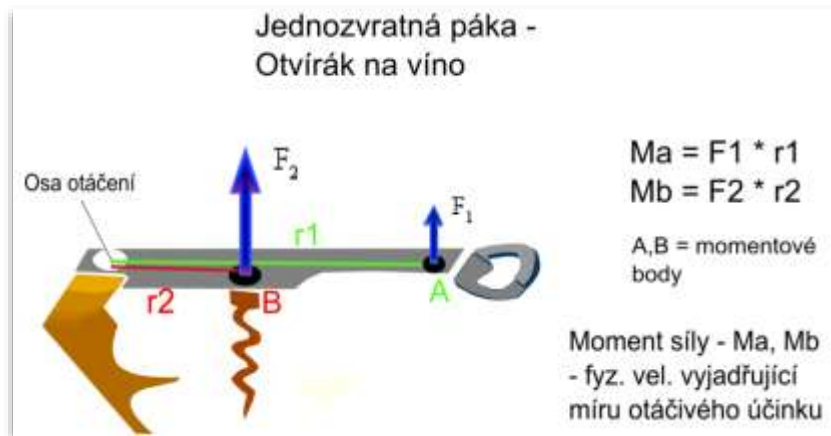

Vystavení obsahu databází NK ČR

- Připravujeme vystavení databází:
 - Česká národní bibliografie (nejpozději do konce roku 2021)
 - Centrální adresář knihoven ČR
 - autoritní databáze - personální, korporativní, geografické
- Na stránkách NK ČR “data.nkp.cz”
- Ve formátu MARCXML, JSON, RDF/XML
- Pod licencí CC0
- Statická data s pravidelnou aktualizací
- Ideálně katalogizována v Národním katalogu otevřených dat
- Ideálně jako propojená data

Otevírání dat v NK ČR

Otvíráme, nejde nám to rychle, je to složité a vyžaduje to uvažovat o spoustě ovlivňujících faktorů a veličin, a až otevřeme, dostaneme se k pokladu (vínu :-)) a poklad bude otevřen pro všechny, kdo o něj budou stát.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:P%C3%A1kov%C3%BD_otv%C3%ADr%C3%A1k.png

Databáze NK ČR - “rodinné stříbro”

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=60162621>

“a že toho stříbra máme hodně”

Příklady otevřených dat v ČR

- MZ ČR - datové sady související s nemocí covid-19 a očkování
- MF ČR - ARES
- Český statistický úřad - Zemřelí podle příčin smrti a pohlaví v ČR, krajích a okresech
- Institut umění - Divadelní ústav - Inscenace v českých divadlech po r. 1945:
<https://vis.idu.cz/Productions.aspx> - Informace o inscenacích v českých divadlech po r. 1945. Data a místa premiér, autoři, inscenační týmy, herecké obsazení. Sada zahrnuje i informace o nadcházejících divadelních premiérách a je průběžně aktualizována. Data poskytuje aplikace Virtuální Studovna (<https://vis.idu.cz>) provozovaná Institutem umění - Divadelním ústavem, která informace dále obohacuje o množství fotografií, grafických materiálů, scénografických návrhů a dalších dokumentačních materiálů. <https://data.gov.cz/datov%C3%A1-sada?iri=https%3A%2F%2Fdata.gov.cz%2Fzdroj%2Fdatov%C3%A9-sady%2F00023205%2F704073487>

Děkujeme za pozornost.

Mgr. Lenka Maixnerová

PhDr. Linda Jansová, Ph.D.

PhDr. Petra Šťastná

